

Ter attentie van:
Ministerie van Justitie en Veiligheid
F.M. Weerwind, Minister voor Rechtsbescherming
In kopie naar: leden vaste Kamercommissie J&V

Leiden, 22 maart 2022

Betreft: herhaling oproep instellen rootsfonds voor interlandelijk geadopteerden

Geachte heer Weerwind,

Binnenkort gaat u in debat met de vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid over verschillende vraagstukken op het terrein van het personen- en familierecht. Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) verzoekt u om tijdens dit debat ook de oprichting van een rootsfonds te bespreken voor geadopteerden die op zoek willen naar hun afkomst. Het NJCM pleitte hier al voor middels een brief d.d. 6 september 2021.

Uw voorganger bood in februari 2021 namens het kabinet zijn excuses aan voor de misstanden die hebben plaatsgevonden met betrekking tot interlandelijke adopties in het verleden. Deze erkenning voor het aangedane leed is een belangrijk signaal, maar excuses alleen zijn niet genoeg. Zo onderschreef ook een deel van de Tweede Kamer in het adoptiedebat op 9 juni 2021 dat geadopteerden naast praktische en emotionele steun ook financiële ondersteuning nodig hebben. Het is hoog tijd om hierop door te pakken.

De minister heeft in dit kader gekozen voor een subsidieregeling ter ondersteuning van de bestaande landenspecifieke belangenorganisaties voor geadopteerden en de inrichting van een landelijk expertisecentrum interlandelijk geadopteerden, waarvoor 36,4 miljoen euro is vrijgemaakt. Echter, noch het subsidiegeld noch het landelijk expertisecentrum worden ingezet voor individuele zoektochten naar biologische ouders in de herkomstlanden, DNA-projecten of bijvoorbeeld procedures tot naamswijziging, terwijl het veel geadopteerden daar juist om te doen is.

Rootsfonds: waarom niet?

Het idee van een rootsfonds voor geadopteerden die willen zoeken naar hun afkomst is in het verleden steeds van de hand gewezen.¹ Volgens het NJCM zou een rootsfonds juist veel problemen uit de weg helpen en efficiënt kunnen zijn. Geadopteerden hebben verschillende

¹ Dit blijkt bijvoorbeeld uit de acties van D. Deijle: <https://www.ojau.nl/ministerie-niet-aansprakelijk/>.

behoefden en met een vergoeding uit een dergelijk fonds, kan het geld naar eigen wens benut worden. Zo kost een zoektocht in het land van herkomst al gauw circa € 7.500 euro. Voor een grote groep geadopteerden is, vanwege de onbetrouwbaarheid van de gegevens in hun adoptiedocumenten, de enige weg om hun herkomst te achterhalen het achterlaten van DNA in een DNA-databank. Ook zijn er geadopteerden die ontdekken dat ze op een andere datum geboren zijn dan in hun dossier was vermeld, of dat ze als jong kind een andere naam droegen. Een eventuele procedure voor het wijzigen van een geboortedatum of naam is complex en kostbaar. Een rootsfonds zou uitkomst kunnen bieden om aangedaan leed te helpen verwerken en waar mogelijk misstanden recht te zetten.

Zorgplicht van de Nederlandse overheid

De grondslag om geadopteerden financieel tegemoet te komen met een rootsfonds is besloten in de zorgplicht die op de Nederlandse overheid rust. Zo is in artikel 7 van het VN-Kinderrechtenverdrag (IVRK) bepaald dat het kind het recht heeft om zijn ouders te kennen. Voordat dit verdrag in werking trad voor Nederland (1995) was al in het *Valkenhorstarrest* vastgesteld dat het kind, ook meerderjarig, het recht heeft om te weten van welke ouder het afstamt. Uitgangspunt is dat het recht op respect voor het privéleven mede inhoudt het recht om te weten van welke ouders men afstamt. De achtergrond hiervan is dat het voor de ontwikkeling van iemands identiteit belangrijk is om te weten van wie hij afstamt. Het recht op identiteit is tevens vastgelegd in artikel 10 van de Grondwet en in internationale verdragen, zoals artikel 8 Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens (EVRM).

Dit recht op afstammingsgegevens blijkt in de praktijk echter niet of nauwelijks handvatten te bieden voor een geadopteerde uit het buitenland die op zoek is naar zijn afstamming. In haar advies aan de Minister van Rechtsbescherming stipte de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) ook dit probleem aan. Terwijl de Hoge Raad en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het recht op persoonsidentificerende informatie hebben erkend, heeft dit in Nederland nog niet geleid tot een betere ondersteuning van geadopteerden bij het achterhalen van hun afstammingsgegevens. Voor geadopteerden met zoekbehoefte is het belangrijk dat het niet bij een papieren recht blijft. Geadopteerden hebben het recht om te weten van wie ze afstammen, waar ze vandaan komen en wat er rondom hun adoptie is gebeurd.

Daarbij speelt geen rol of een geadopteerde hier in Nederland tevreden is met zijn of haar leven. Een rootsonderzoek heeft niets met eventuele ondankbaarheid te maken, maar met het recht om te weten wie je bent en waar je vandaan komt. Bijna ieder mens, en dus ook een geadopteerde, wil en heeft recht op weten waar zijn roots liggen.

Wat het rootsfonds kan inhouden

Er zijn in Nederland al enkele fondsen in het leven geroepen waarbij een zaak buiten het reguliere aansprakelijkheidsrecht is geplaatst en een compensatieregeling voor gedupeerden is getroffen.² Waarom kan dit niet voor interlandelijke geadopteerden, die willen weten waar ze vandaan komen? Voor veel geadopteerden is, o.a. naar aanleiding van het rapport van de commissie Joustra en kennis van de misstanden in interlandelijke adoptie, de

² Zie bijlage compensatieregelingen voor slachtoffers.

motivatie nog sterker om een rootszoektocht te ondernemen, omdat is gebleken dat veel biologische ouders helemaal niet de bedoeling hadden om hun kind af te staan. Geadopteerden moeten een eerlijke kans krijgen om te achterhalen wat er rondom hun adoptie is gebeurd. Het toekennen van een tegemoetkoming voor individuele zoektochten kan volgens het NJCM worden gezien als onderdeel van een breder pakket aan erkenningsmaatregelen, zoals het aangekondigde expertisecentrum. Het doel is erkenning, genoegdoening en een bredere ondersteuning, mede door middel van een rootsfonds.

Tot slot

De nood is hoog en de tijd dringt voor velen. Biologische ouders wiens kinderen in de jaren '70 en '80 zijn geadopteerd zijn op hoge leeftijd.³ Voor een groep geadopteerden is het zelfs al te laat.⁴ Om de misstanden uit het verleden, waar de Nederlandse overheid mede verantwoordelijk voor is, te helpen verwerken, is - na de excuses van het kabinet - ook financiële steun nodig voor geadopteerden voor rootsonderzoek. Het NJCM roept het kabinet op om hier gauw werk van te maken.

Hoogachtend,
i/o

Monique Steijns
Voorzitter NJCM

Bijlage: overzicht compensatieregelingen voor slachtoffers.

³ Vooral in ontwikkelingslanden ligt de levensverwachting lager dan in Nederland.

⁴ Een recent verhaal hierover: <https://www.rtlnieuws.nl/lifestyle/artikel/5290763/nooit-meer-sam-verkeerde-geboortedatum-adoptie-sri-lanka-fraude-papieren>.